

BLAŽ JURIŠIĆ

MARETIĆEVE MARGINALIJE U LESKIENOVOJ GRAMATICI

S početkom prvoga svjetskog rata stigla je u Zagreb nova knjiga slavnoga njemačkog slavista A. Leskiena »Grammatik der serbo-kroatischen Sprache«, Heidelberg 1914. Jedan autorski primjerak dobio je T. Maretić. Iznad naslova na omotu s vanjske strane zapisao je Maretić: »Dar od pisca. 24/XI 14. T. M.«

Dok sam bio njegov slušač na sveučilištu, Maretić mi je iskazivao posebnu pažnju, a kako sam bio siromašan, dao mi je i zarade povjerivši mi alfabetiziranje građe Akad. rječnika. Za ratnih godina (1914–1918) s Maretićem sam se često sastajao, sve dok poratni vihor nije moje zanimanje obrnuo u drugi smjer.

Knjiga Leskienova nije kod Maretića ostala ni dvije godine. Jednoga dana poklonio mi ju je s riječima, da će meni jamačno trebati, a njemu više nije potrebna. Na unutrašnjoj naslovnoj strani zabilježio sam datum 10. IX. 1916. Od tada se knjiga nalazi kod mene sve do danas.

Čitajući Leskienovu knjigu Maretić je neka mjesta podcrtavao u tekstu, kod nekih mjesta povukao crtu sa strane, a gdjegdje je uz to na rubu dodavao i po koju primjedbu. Iako Maretićeve primjedbe u Leskienovoj Gramatici nemaju neko naročito značenje, ipak je s obzirom na oba velika lingvističara vrijedno, da se one pobilježe i spasu od propasti.

Zbog duge uporabe knjiga nije ostala u onakovom stanju, u kakvom sam je dobio od Maretića: u njoj sam podcrtavao i ja i drugi, kojima sam je posuđivao. Zato se onaj, koji nije upućen, ne bi mogao lako snaći i odrediti, što je Maretićevo bilježenje, a što nas drugih. Ona mjesta, kod kojih se je Maretić u podcrtavanju služio običnom olovkom, ne bih danas više ni ja mogao sa sigurnošću odrediti, pa ih stoga neću ovdje ni iznositi. Nikakve sumnje nema samo ondje, gdje se je Maretić služio modrom, smeđom ili crvenom olovkom, različitim od moje, i gdje se pozna njegov rukopis na rubu knjige. Ta će sigurna mjesta ovdje priopćiti.

U donjem popisu prvi broj je redni, a drugi broj iza crtice znači stranu u Leskienovoj knjizi (strane Uvoda označene su rimskim brojevima). Imena Leskien i Maretić kratim sa L odnosno M. Znak ` na slogovima iza akcenta znači dužinu vokala.

1.) – str. XIX. U Uvodu govori L najprije o imenu i području jezika, pa kaže: »Die Namen der einzelnen Stämme sind bei den politischen Umwandlungen verdrängt und durch den Namen Serben ersetzt worden, der jetzt Gesamtname ist für die slavischen Bewohner Montenegros, Süddalmatiens, der Herzegovina, Bosniens, des früheren türkischen Vilajets Kosovo (d. h. des Landes zwischen Montenegro und dem Königreich Serbien in ihren früheren Grenzen [bis 1913] ungefähr vom Nordende Montenegros bis zu den Gebirgen Schardagh und Karadagh [nördlich vom Oberlaus des Vardar]), des Königreichs Serbien in seinem früheren Umfang bis zu den Friedensschlüssen von London und Bukarest (1913), Slavonien-Syrmiens, des Banats (in Südungarn östlich von der Theiß).« M je podertao riječi: »Süddalmatiens, der Herzegovina, Bosniens« i stavio na rubu upitnik; tako da je i pri kraju podertao riječ: »Slavonien-« i metnuo upitnik.

2.) – XX. Dalje o tome nastavlja L: »In bezug auf den Namen *Sr̂bi* ist noch zu bemerken, daß er volkstümlich fast nur bei den der orthodoxen (morgenländischen) Kirche Angehörigen ist, während Katholiken und Muhammedaner sich in der Regel nicht so bezeichnen, sondern für sich und ihre Sprache Lokalnamen, wie bosnisch, dalmatinisch u. a., brauchen«. U tekstu je M podertao riječ: »Lokalnamen« i na rubu napisao: »a Hrvati?«.

3.) – XXV. M je u tekstu podertao riječi: »*čākâvština*« i »*štókâvština*« i prema svakoj od njih stavio na rubu upitnik. Ne znam, je li htio prigovoriti naglasku ili tvorbi tih riječi.

4.) – XXV. L: »Das Štokavische hat infolge seiner Haupttonverschiebung auch steigende Kürze, bezeichnet mit ` , daher vier Akzente: ^ ^ , ^ ^ ; s. §§ 216–219, 333–352.« M je u tekstu podertao riječi: »steigende Kürze, bezeichnet mit `«.

5.) – XXVI. Govoreći o području, što ga zaprema čakavsko narječje, kaže L: »Jetzt gehören der Čakavština an die Inseln der Adria von der mörderlichsten Veglia (Krk) bis Lagosta (Lastovo), ferner auf dem Festlande die nordwestliche Hälfte der Halbinsel Sabioncello (Pelješac), im übrigen an der dalmatinischen und kroatischen Küste von Spalato bis Zengg (Senj) einige ganz schmale Streifen und vereinzelte Punkte, namentlich etwas südlich und nördlich von Spalato (Poljica, Spalato mit nächster Umgebung, Traù).« Na rubu je M napisao: »a Istra?«

6.) – XXVII. L nabraja područje ikavskog govora: »Die Ikavština herrscht am reinsten auf den dalmatinischen Inseln Brazza, Lesina, Curzola, Lissa und in den čakavischen Teilen des dalmatinischen Festlandes, ferner wesentlich auf den Zara gegenüberliegenden Inseln; eine Mischung von Ekavština und Ikavština besteht auf den Quarneroinseln

Pago, Arbe, Veglia und im Küstenstreifen zwischen Zengg und Fiume, während das Innere des Küstenlandes wesentlich ikavisch ist.« I tu je M na rubu napisao: »Istra?«

7.) – XXXIV. Među zbornicima glagoljskih listina L navodi: »Hrvatski spomenik, sv. I.« M je u tekstu prekrizió slovo *k* i na rubu ispravio u »*ci*«. (T. j. Hrvatski spomenici).

8.) – 15. Primjer: »*jüçêr(a)* gestern *vbčera* (*j* im Skr. durch Anschluß an *jütro* Morgen, *jütrôs* heute morgen)« M je podertao i na rubu stavio upitnik.

9.) – 15. O vokalnom *r* piše L: »dies *r* wird leicht zu konsonantischem *r*, also gesprochen wird oft *ümro*.« M je u tekstu podertao riječ »leicht« i na rubu napisao: »bisweilen!«

10.) – 38. Paragraf 54 kod L glasi: »Palatale *ś ź* sind enthalten in *ć đ*, s. §§ 62, 63; außerdem entwickeln sich *ś ź* mundartlich aus *s z* in Verbindung mit jek. *je* = ursl. *ě*, z. B. *šèn* Schatten für *sjèn* abg. *sěnb*, *zěnica* Augapfel für *zjěnica* abg. *zěnica*; ferner wenn ein ursl. *ň ľ* dadurch an ein *s z* gerückt wird, daß nach diesem ein schwacher Vokal, *ǔ*, ausgefallen ist, z. B. *ś njim* mit ihm *sǔ nimb*, *iz njěga* aus im *iz něgo*; ebenso wenn in jekavischen Mundarten vor *ľ e* aus *ľě* ein *s z* steht, z. B. *šľepòta* für *sljepòta* Blindheit *šľepota*, *žľě* für *zljě* adv. arg. *zoblě*. Wenn man solche Formen schreibt, braucht man gewöhnlich *š ź* z. B. *šljepòta*, *žljě*.« Na rubu je M načinio okomit potez i stavio upitnik.

11.) – 79. L piše: »In einzelnen Fällen tritt auch nach anderem Vokal als *u* ein *v* zur Ausfüllung des Hiatus ein: *stráva* Tuffahren vor Schrecken, *stráviti se* sich erschrecken (monten. bei Vuk), aus *stra(h)a*.« M je u tekstu podertao riječ *stráviti se* i metnuo na rubu upitnik, ispod kojega je dodao: »izvedeno od *strava*; – *strahiti se* nije nigda bilo (moralo bi biti -š-)«.

12.) – 81. L piše: »In den Zeitadverbien auf *-da* kann *a* abfallen: *kād tàd* (neben *kàda tàda*).« M je u tekstu podertao riječi: »auf *-da*«, a na rubu je napisao: »onda? nigda?« (T. j. da kod njih ne može otpasti krajnje *a*, pa se prema tome ne može tako općenito tvrditi, kako je to učinio L).

13.) – 83. L piše: »Jedes *o*, das in einem einheitlichen Wort nach einem Vokal steht, geht auf *l* zurück.« M je u tekstu podertao riječ »jedes« i na rubu metnuo upitnik, ispod kojega je dodao: »*kao* (= kako), *kraosica*, v. § 174, 1.« (T. j. kod *kao* i kod *kraosica* nije *o* postalo od *l*, pa se ne može tvrditi, da svako *o* na takvom položaju postaje od *l*).

14.) – 87./88. O kratkom *ě* iza *r* navodi L, da nema jedinstvenog refleksa, nego dolazi kadšto *re*, a kadšto *rje* (*rězati*, *brěza*, ali Vuk piše *grjěšan*, *pògrjěška*, *rjěcit*, *riěčica*, *strjělica*, *rjědi*). L pokušava naći pravilo ovako: »So weit ich die Beispiele kenne, scheint *rj* bei Vuk nur dann einzutreten, wenn dem betreffenden Worte Formen mit *ije* zur

Seite stehen, vgl. die obigen Beispiele.« M je u tekstu podertao riječi: »scheint *rj* bei Vuk nur dann einzutreten, wenn dem betreffenden Worte Formen mit *ije* zur Seite« i na rubu primjećuje: »ali: uriježan!« (T. j. i ovdje ima *ije*, ali ipak nema *rježati*, nego *režati*!)

15.) – 88. u Paragrafu 150. primjer »*čjèna*« M je podertao u tekstu i na rubu metnuo upitnik.

16.) – 96. U tekstu je M podertao riječi: »*hrvâština* Kroatentum« i na rubu stavio upitnik.

17.) – 97. U paragrafu 174, Anhang 1 govori L o ispadanju konsonata između vokala u pojedinim riječima, pa uz ostale navodi i primjer: »*črljen* für *črvljen* rot«. M je to u tekstu podertao i na rubu napisao primjedbu: »to ne ide ovamo«.

18.) – 97. Paragraf 174, 3 u L glasi: »In den alten Eigen namen auf -*slav* fem. *slava* scheint das *l* regelmâßig auszufallen, z. B. *Bògosav*, *Bùdisav*, *Dràgosav*, *Stànissav*, *Stànissava*. Das erklärt sich wohl aus Silbendissimilation in Fällen, wo beide Kompositionsglieder *l* hatten, so in *Vladislav*, daher *Vlâdisav*, nach diesem Muster dann die übrigen. Vgl. dazu *blâgosòv* statt *blagoslov*.« M je na rubu povukao okomitu crtu i napisao: »uzeto iz moje gram. i stil. 108.«

19.) – 98. Govoreći o dijalektičkom umetanju glasa *d* između *z-r* (kao *zdràka*, *razdrijèšiti*), L tvrdi: »Da das sonst in der Zusammensetzung nicht erfolgt, vgl. z. B. *râz-režati* zerschneiden, so liegt bei *razdrijèšiti* keine rein lautliche Erscheinung vor, sondern eine Angleichung an ein Verbum verwandter Bedeutung, *râzdrijeti râz-drêm* zerreißen.« M je na rubu povukao crtu i metnuo upitnik.

20.) – 101. Na početku § 179 kaže L: »Eine besondere Betrachtung erfordert *v*; es wird vor folgendem Stummlaut tonlos, *f*, aber geschrieben wird nur *v*. Budmani, Gramm. § 14a leugnet die Umwandlung, allein der gesprochene Laut ist entschieden tonlos und Budmanis Ansicht wird wohl daher stammen, daß nicht labiodentales, sondern bilabiales *f* gesprochen wird.« M je na rubu povukao crtu i metnuo upitnik.

21.) – 101. U drugom odlomku istoga paragrafa piše L: »Die Orthographie berücksichtigt das jetzt nicht, aber die Handschriften der dalmatinischen Dichter haben sehr häufig *sf*, *sfoj* = *svòj*, *sfet* = *svèt* usw.« M je u tekstu podertao riječi: »Handschriften der dalmatinischen Dichter« i na rubu napisao: »zar samo rukopisi? samo pjesnika?«

22.) – 103. U § 184 podertao je M u tekstu primjer »*žèstòk*« i precrtao glas *ò*, a na rubu metnuo upitnik.

23.) – 122. U primjeru »*ljûdi*« M je precrtao u tekstu *û* i na rubu napisao *ú*.

24.) – 130. U primjeru: »*čòpòr*« (*svinjâ*) Herde« M je u tekstu podertao te riječi i na rubu zabilježio: »iz mag!«

25.) – 130. U primjeru: »*děrež* Prügelbank« M je u tekstu podcrtao te riječi i na rubu zabilježio: »iz mag.!«

26.) – 140. U § 246. podcrtao je M u tekstu riječi: »(vgl. § 304)«, i primjere: »*pròso*« i »*stròvo*«, a na rubu napisao: »akc. s prijedlogom?«

27.) – 140. U riječi »*zvěno*« precrtao je M glas *ě* i na rubu ispravio u *ö*.

28.) – 140./141. L piše: »Beweis der alten Länge ist die slov. steigende Intonation der gedehnten Silbe (*˘*), die russische Betonung der zweiten Silbe etwaiger Polnoglasié, im Skr. das Verbleiben des Haupttons auf dem Kasus in Verbindung mit Präposition, u *blāto* (vgl. oben dagegen *ü kolo*), woraus in der heutigen Betonungsentwicklung *ù blato*: *blāto* See, Sumpf, slov. *blāto*, r. *boloto*; *vřelo* Quell, slov. *vřelo* (Wb.); *pūto* Fessel (= *pato*), slov. *póto*« i t. d. M je u tekstu na str. 140 podcrtao riječi: »im Skr. das Verbleiben des Haupttons auf dem Kasus in Verbindung mit Präposition«, na unutrašnjem rubu napisao: »§ 304« i »vidi i § 253 aa«, a na vanjskom rubu napisao je primjedbu: »to nije dokaz der alten Länge, nego der steigenden Intonation«; dalje je u tekstu podcrtao primjere: »*jūtro* Morgen« i »*ūho* Ohr« i na rubu napisao: »iz jutra!« i »zā uho«; na idućoj je strani u tekstu podcrtao primjere: »*břdo*«, »*gřlo* Hals«, »*zřno* Korn« i »*dřvo* Baum« i na rubu napisao: »nā brdo«, »zā grlo«, »nā drvo«, »nā zrno«.

30.) – 143. L piše: »Die alte steigende Intonation wird erwiesen durch das Russische, wo Polnoglasié sie erkennen läßt, durch die steigende Intonation der im Slovenischen gedehnten Silbe endlich aus dem Skr. selbst durch die Betonung einer vorangehenden Präposition mit *˘*, z. B. *zā kuću* = altem *za kūću*.« M je podcrtao sav tekst, osim: »z. B. *zā kuću* = altem *za kūću*«, a na rubu je napisao: »§. 304«.

31.) – 145. M je u tekstu podcrtao primjer: »*djeva*« i na rubu napisao: »akad. rječn.«

32.) – 149. M je u tekstu podcrtao primjer: »*rāčve* pl. (fremd?)« i na rubu napisao: »? nije fremd!«

33.) – 152. L piše: »War die Wurzelsilbe ursprünglich lang, muß die Länge im Nom. sg. erhalten bleiben, in den übrigen Kasus dagegen ist sie verkürzt«. M je u tekstu podcrtao riječi: »in den übrigen Kasus dagegen ist sie verkürzt« i na rubu napisao »zašto?«

34.) – 153. U primjeru: »*rīd rīda rīdo*« M je u tekstu podcrtao »*rīdo*« i na rubu metnuo upitnik.

35.) – 154. U primjeru: »*šūt* formlos« M je u tekstu podcrtao: »formlos« i na rubu metnuo upitnik.

36.) – 156. U primjeru: »*mômćiti se*« M je precrtao glas *ć* i na rubu napisao *č*.

37.) – 158. U primjeru: »*strīći* striegeln« M je u tekstu podcrtao: »striegeln« i na rubu metnuo upitnik.

38.) – 158. U tekstu je M podcrtao primjer: »*pūsti* (= *pblz-ti*) se gleiten« i na rubu metnuo upitnik.

39.) – 161. U tekstu je M podcrtao primjer: »*ròdák rodáka*« i na rubu metnuo upitnik.

40.) – 163. U primjeru: »*vlädika*« M je precrtao ä i na rubu napisao à.

41.) – 167. U primjeru: »*däšćan*« M je precrtao ć i na rubu napisao č.

42.) – 180. U primjeru: »*görapâd*« M je precrtao srednje a i na rubu napisao o.

43.) – 184. U općem pravilu o kvantiteti kompozita M je u tekstu podcrtao riječi: »*ursprüngliche Kürze bleibt stets unveränderlich*« i na rubu napisao: »*a prórok?*« U vezi s tim podcrtao je u tekstu prethodnoga odlomka prijedlog »*pro*«, koji L nabraja među prijedlozima s izvornom kratkoćom.

44.) – 190. U primjeru: »*isješa*« M je u tekstu precrtao s i na rubu napisao z.

45.) – 197. U primjeru: »*dân ì noć*« M je u tekstu precrtao o i na rubu napisao ô. (T. j. dužinu).

46.) – 197. M je u tekstu podcrtao primjer: »*ä sîr*« i na rubu metnuo upitnik.

47.) – 198. U primjeru: »*ù njojzi köšüt ì jelênâ (jêlênâ)*« M je u tekstu podcrtao »*ù njojzi*« i na rubu metnuo upitnik.

48.) – 198. U primjeru: »*prâvo bi bila, da čövjek ùzmê bätinu pâk dâ vas obòjicu stjêrâ*« M je kod riječi »*bila*« u tekstu prekrizio a i na rubu napisao o.

49.) – 199. U primjeru: »*kladnòkov*« M je u tekstu precrtao početno k i na rubu napisao h.

50.) – 201. U primjeru: »*pérje*« M je u tekstu precrtao é i na rubu napisao ê.

51.) – 204. U primjeru: »*öporan*« M je u tekstu precrtao o srednjega sloga i na rubu napisao ô. (T. j. dužinu).

52.) – 204. U primjeru: »*pòdupôran*« M je u tekstu precrtao n i na vanjskom rubu napisao ñ; osim toga je riječ precrtao valovitom crtom i na unutrašnjem rubu napisao: »*adj.?*« (T. j. ispravio je glas n u glas ñ misleći na imenicu *poduporanj*, jer sumnja, da postoji pridjev *poduporan*).

53.) – 205. U primjeru: »*čëpêran*« M je u tekstu precrtao ê i na rubu metnuo upitnik.

54.) – 205. U primjeru: »*köcopêran*« M je u tekstu precrtao c i na rubu napisao č.

55.) – 220. U čakavskom primjeru: »*propèlò*« M je u tekstu precrtao è i na rubu napisao ē.

56.) – 221. U primjeru: »*vjënčâm vjënčâš*« M je u tekstu precrtao jedno i drugo è i na rubu napisao è.

57.) – 229. U § 353. obrazlaže L, zašto kod tvorbe riječi nije prihvaćeno uobičajenu sistematizaciju po formantima, nego po značenju. M mu na rubu odgovara: »pri diobi po značenjima ostaju mnoge riječi bez svoga mjesta, one, kojima se ne može značenje točno precizirati, na pr. lonac, palac, magarac, kolač«.

58.) – 237. U primjerima: »*procikūša Zischerin prociknuti*« M je u tekstu precrtao jedno i drugo r i na rubu metnuo znak, da se izbace. (T. j. korektorski znak za deleatur).

59.) – 248. U primjeru: »*vījalište* (im Gedicht) Ort, wo die Wölfen heulen *vījati*« M je kod riječi: »Völfen« precrtao krajnje n i na rubu metnuo upitnik.

60.) – 266. U primjeru: »*dāče*« M je u tekstu precrtao â i na rubu napisao á. (M nije primijetio, da je to ispravio i sam L u Ispravcima na kraju knjige).

61.) – 284. U primjeru: »*dērež*« (eig. Prügel) Prügelbank »*dērat*« M je u tekstu podcrtao riječ: »*dērež*« i na rubu napisao: »*mag!*«

62.) – 299. U § 512. piše L: »Bei Ableitungen von Adjektiven auf altes -bnō entsteht -bnbstvo, skr. -anstvo«, pa navodi primjere *božānstvo*, *čovječānstvo*, *vlatičānstvo* itd. M je u tekstu podcrtao riječi: »von Adjektiven auf altes -bnō entsteht -bnbstvo, skr. -anstvo« i na rubu metnuo upitnik.

63. – 309. U primjeru: »*Vūkova "Dānica" Vuks "Danica"* (das von Vuk herausgegebene Journal D.)« M je u tekstu podcrtao valovitom crtom riječ »Journal« i na rubu metnuo upitnik.

64.) – 314. Među primjerima za pridjeve, koji se prave formantom -nji od priloga, navodi L i: »*spōljašnji*«. M je u tekstu podcrtao tu riječ i na rubu napisao: »ne ide ovamo, nego pod c)«. (T. j. onamo, gdje se navode primjeri s formatom -šnji).

65.) – 315. U § 542., gdje se govori o deminuiranju pridjeva, L piše: »*ahan* fem. -hna, daraus durch Schwund von h Kontrahiertes -an (aus -aan) fem. -ana (= -ahna) = urspr. -ōchōnō, vgl. abg. *lbgō-kō lbgōchōnō* russ. *legochoń-kij* skr. *lāgahan*.« M je u tekstu podcrtao riječi: »daraus durch Schwund von h kontrahiertes -an (aus -aan)« i na rubu napisao: »svuda?«

66.) – 324. U primjeru: »*na-gūz-ljez* (eig. Ärschlingsgeher, *kōjī nā gūzu ljeze*) Spottwort auf den Krebs« M je u tekstu podcrtao: »*nā gūzu*« i na rubu napisao: »*ake?*«

67.) – 326. Primjer: »*bjelō-břk*« M je podcrtao u tekstu i na rubu napisao: »*bjēlobřk*«.

68.) – 326. U primjeru: »*dugō-rēp*« M je u tekstu precrtao ê i na rubu napisao e. (T. j. bez dužine).

69.) – 327. U primjeru: »*ò-grada*« M je u tekstu precrtao ò i na rubu napisao ò.

70.) – 333. U primjeru: »*māč māča māčem māčevi*« M je kod *māča* i *māčem* precrtao u tekstu jedno i drugo ä i na rubu napisao â.

71. – 336. U primjeru za nom. – ak. plur.: »žèné« M je u tekstu precrtao krajnje *é* i na rubu napisao *e*. (T. j. bez dužine. To je ispravio i L u Ispravicima).

72.) – 339. Govoreći o nastvku u instr. sing. mask. palatalnih osnova, L piše: »Im übrigen schwankt der Gebrauch, z. B. *lúpež* Dieb: *lúpežem* und *-om*, *mješéc* Mond: *mješecem* und *-om*.« M je u tekstu podcrtao riječi: »übrigen schwankt der Gebrauch« i na rubu napisao: »netočno!«

73.) – 344. U primjeru: »*mázga* Maultier: *mázgi*« M je u tekstu precrtao jedno i drugo *ä* i na rubu napisao *à*.

74.) – 347. L piše: »Der Gen. dual., empfunden als Plural, hat sich bei einigen Wörtern, die paarige Dinge bezeichnen, erhalten, zu *nòga* Fuß *nògû*, zu *rúka* Hand *rúkû*, zu *òci* üsi: *òcijû* *úšijû*, *přsi* Brust: *přsiju* (und *přsí*).« Pokraj toga teksta M je na rubu napisao »a *sluga*?« (T. j. pravilo ne vrijedi, jer se kod riječi *sluga* ne misli na par).

75.) – 347. U primjeru: »*přsiju* (und *přsí*)« M je u tekstu precrtao u i na rubu napisao *û*. (T. j. dodao dužinu).

76.) – 349. U primjeru: »*pomòcnik* *pomočnika* Helfer: *pòmòcniče*« M je u tekstu kod *pòmòcniče* precrtao prvo *č* i na rubu načinio okomit potez. (T. j. da treba ispraviti *č* u *é*; a zaboravio je, da bi trebalo i *i* ispraviti u *î*, naime dodati mu dužinu).

77.) – 396. U primjeru: »*pêt stòtinâ* *devèdesêt* *òsmî* 1598.,« M je ispred *pêt* metnuo u tekstu znak, koji se meće, kad je što izostavljeno. (T. j. tu je L zaboravio napisati: *tisuću*). Osim toga je M u riječi *devèdesêt* precrtao u tekstu drugo *è* i treće *e* i na vanjskom rubu napisao *e*, a na unutrašnjem *è*. (T. j. ima biti *devedèsêt*, a ne *devèdesêt*).

78.) – 398. U primjeru: »*òndje* *náde* *jèdne* *vèlike* i *bògate* *dvóre* da fand er einige große und reiche Höfe« M je u tekstu podcrtao riječ »einige« i riječ »Höfe« i na rubu je metnuo upitnik.

79.) – 403. u § 687. piše L: »Ausdrücklich gemeintes örtliches wo h e r wird durch Formans *-amo* ausgedrückt: *âmo* hierher, *kâmo* wohin (interrogativ und relativ), *òvamo* hierher, *ònamo* dorthin, *tâmo* dahin (beide auch im Sinne von »dort«). M je u tekstu podcrtao riječi: »örtliches wo h e r« i na rubu metnuo upitnik.

80.) – 403. U § 688. piše L: »Zur Angabe der Richtung wo h e r dienten vor alters die Adverbien auf *-qdě*, *-qdu* (so abg.), *-qda*, in mehreren slav. Sprachen auch *-qdy*; regelmäßig im Skr. ist die Bildung auf *-qda* skr. *-uda*, daneben erhalten auch *-qdě* skr. *-udě*.« M je u tekstu podcrtao riječi: »Richtung wo h e r« i na rubu metnuo upitnik.

81.) – 409. U primjeru: »*dânju* *dânjôm* bei Tage« M je u tekstu podcrtao »*dânju* *dânjôm*« i precrtao jedno i drugo *â*, a na rubu napisao za prvo *ã* i za drugo *à*. (To je ispravio i sam L u Ispravicima).

82.) – 410. Govoreći u § 697. o postanku priloga na *-ice* (na pr. *nèmilicè*), L navodi tumačenje Miklošičevo i Maretičevo, pa kaže: »Die Deutung von Miklosich ist einfacher und zu dem Gebrauch des Genitivs vgl. Wendungen wie *drágè vòlje* (freiwillig, eig. guten Willens).«

M je u tekstu podcrtao riječi: »*drágê vðlje* (freiwillig, eig. guten Wil-lens)« i na rubu napisao primjedbu: *drage voļe* a to su dvije riječi; a **nemilica* je samo jedna! Cf. gen. svojstva: čovjek *sijede brade* i vre-mena: *one zime* – svuda po 2 riječi!»

Svoja razlaganja zaključuje L na kraju istoga paragrafa riječima: »Dazu kommt noch die Schwierigkeit, daß diese Adverbia, wenigstens in ihrer Fülle, jung zu sein scheinen; soweit das Ak. Wb. die Nachweise bis jetzt gibt, scheinen keine Belege vor dem 17. Jahrh. vorhanden zu sein.« Uz ove riječi M je na rubu napisao: »vidi u akad. rječ-niku *istanovice* iz Bernardina«.

83.) – 411. U primjeru: »*dânôm* (bei Tage)« M je u tekstu precrtao *ô* i na rubu napisao *o*. (T. j. bez dužine. To je ispravljeno i u Isprav-cima).

84.) – 415. U primjeru: »*näpošto* keinesfalls« M je u tekstu precrtao *ä* i na rubu napisao *i*. (I u Ispravcima: *nïpošto*).

85.) – 436. U primjeru: »*ženā* aus *ženõ*« M je u tekstu precrtao *ž* i na rubu napisao *e*. (U idućem retku je M u tekstu precrtao broj »4« i na rubu ispravio u »5«, ali je taj ispravak proveden u Ispravcima).

86.) – 443. L piše: »Die Maskulina gehen wenigstens vom 14. Jh. an in die Flexion der *o*-Stämme über: gen. sg. *puta*, dat. *putu gostu*, istr. *putom* (neben erhaltenem *putem gostem*)«. M je u tekstu podcrtao ri-ječi: »erhaltenem« i »gostem« i na rubu metnuo upitnik.

87.) – 556. U primjeru: »*mrèti mrêm*« M je u tekstu podcrtao riječ »*mrèti*« i na rubu metnuo upitnik.

Iz priopćenih primjedaba možemo zaključiti, da se je Maretić jače zanimalo samo za neke partije Leskienove Gramatike, dok je druge par-tije letimično prelistavao. Kod pomnijega čitanja Maretić bi jamačno našao još dosta toga, čemu bi imao što da zamjeri. Kako nije nakanio napisati i objaviti prikaz knjige, suvišno mu je bilo da se njome teme-ljitije pozabavi.

* * *

Iako nije u vezi s postavljenim zadatkom, mislim, da se na kraju može dodati i ova anegdota, koju mi je pripovijedao Maretić:

Prigodom Leskienova boravka u Zagrebu, bio je u njegovu čast pri-reden banket, na kojemu su se dakako, po našem običaju, napijale i zdravice. Leskien je ustao i zahvalio na hrvatskom jeziku, ali se odmah na početku ispričao, što će mu naglasak biti i neobičan: on poznaje jezik teoretski, ali nema dovoljno prakse, zato će riječi hrvatske izgo-varati s naglaskom na prvom slogu, bez obzira na pravi njihov naglasak.

